

Migračná politika Slovenskej republiky s výhľadom do roku 2020

Úvod

Migrácia je historicky spoločenský jav, ktorý výrazne ovplyvňuje politiku, ekonomiku, sociálne aspekty, ale aj bezpečnosť štátov a mení populačné zloženie jednotlivých krajín. Môže byť zdrojom konfliktov, ale tiež rozvoja, je však najmä fenoménom, ktorý ovplyvňuje budúcnosť jednotlivých krajín, a tým aj celého ľudstva. Migrácia preto vyžaduje systémový prístup a kvalifikované riadenie. Nemá byť spolitizovaná, avšak vlády sa nesmú obávať prijímať adekvátne politické rozhodnutia pri jej riadení. Keďže migrácia objektívne ovplyvní našu budúcnosť, my musíme ovplyvňovať migráciu.

Migračná politika Slovenskej republiky s výhľadom do roku 2020 (ďalej len „migračná politika“) je základným dokumentom a východiskom pre budovanie modernej a cieľavedomej politiky vlády Slovenskej republiky v oblasti migrácie. Je jednoznačným vyjadrením pripravenosti a ochoty podieľať sa na harmonizácii migračných politík jednotlivých štátov v rámci Európskej únie a výrazom spolupatričnosti k základným princípom a spôsobu jej fungovania pri riadení jednotlivých procesov migrácie.

Cieľ a princípy migračnej politiky

Cieľom migračnej politiky je v súlade s vnútroštátnymi záujmami Slovenskej republiky vytvárať zodpovedajúce podmienky najmä v oblasti legálnej migrácie so zreteľom na priority, potreby a schopnosti prijímania migrantov vrátane ich integrácie do spoločnosti, posilniť účinnosť hraničných kontrol pri pohybe osôb a boj proti nelegálnej migrácii, prispievať k prijatiu spoločného európskeho azylového systému, podieľať sa na budovaní globálneho partnerstva s krajinami pôvodu a tranzitu v záujme posilnenia súčinnosti medzi migráciou a rozvojom, a tak prispievať k zvyšovaniu kvality života obyvateľov Slovenskej republiky.

Pri napĺňaní zámerov migračnej politiky sa primerane uplatňujú princípy aktívnej účasti na úlohách Európskej únie v oblasti kontroly hraníc, prisťahovalectva a azylu, ústavnosti a zákonnosti, suverenity, regulácie migrácie, dodržiavania ľudských práv a slobôd, flexibility a zákazu diskriminácie.

Realizácia migračnej politiky je založená na koordinovanom postupe štátnych orgánov, orgánov miestnej štátnej správy a samosprávy a predpokladá široké zapojenie mimovládnych a ďalších organizácií pôsobiacich v tejto oblasti.

Migračná politika v kontexte členstva Slovenskej republiky v Európskej únii

Slovenská republika je členom medzinárodných organizácií a zoskupení, ktoré problematike migrácie venujú náležitú pozornosť (EÚ, OSN, OBSE, OECD, IOM, ILO, ICMPD, Rada Európy atď.). Z medzinárodného hľadiska je a aj v budúcnosti naďalej zostane **pre Slovenskú republiku vo vzťahu k migračnej politike, z dôvodov daných povahou tohto členstva, najviac určujúci politický a právny rámec Európskej únie.**

V podmienkach Európskej únie predstavuje problematika imigrácie a azylu dynamickú agendu spolu s narastajúcou mierou jej harmonizácie. Európska únia cieľavedome pracuje na vybudovaní spoločnej politiky v oblasti imigrácie a azylu od roku 1999, keď právomoc v tejto oblasti bola jednoznačne uznaná Zmluvou o založení Európskeho spoločenstva.

Európska únia prijala v ostatných rokoch niekoľko nových strategických dokumentov, ktoré určujú jej politiku v tejto oblasti, a ktoré je nevyhnutné brať na zreteľ pri formulovaní migračnej politiky Slovenskej republiky a jej implementácie. Ide najmä o **Zmluvu o fungovaní Európskej únie, Európsky pakt o prísťahovalectve a azyle, Štokholmský program a Globálny prístup k migrácii.**

Vzhľadom na časový rámec migračnej politiky (rok 2020) je zrejmé, že uvedené strategické dokumenty budú skôr alebo neskôr revidované, prípadne nahradené novými. Ich obsah nie je možné zatiaľ predvídať. **Je v záujme Slovenskej republiky, aby sa jej zástupcovia aktívne zúčastňovali diskusií a prípravných prác tak, aby budúce dokumenty odrážali reálne požiadavky a priority Slovenskej republiky.**

Závažnosť migračnej politiky v kontexte na dianie v rámci Európskej únie si nevyhnutne vyžaduje **začať s prípravou expertov** na budúce predsedníctvo Slovenskej republiky v Európskej únii v II. polroku 2016.

1. Legálna migrácia

Riadená ekonomická migrácia je primárne determinovaná potrebami Slovenskej republiky. Súčasný demografický vývoj ukazuje, že slovenský trh práce, ako aj systém sociálneho zabezpečenia sú v značnej miere závislé od prílevu ľudského kapitálu zo zahraničia. Z tohto dôvodu ekonomická migrácia v najbližších rokoch musí byť založená na aktívnom a flexibilnom riadení prijímania cudzincov, ktorí sa k nám rozhodli prísť. Riadenie ekonomickej migrácie musí rázne odpovedať na výzvy globálnej súťaže o talenty, najmä ich aktívnym vyhľadávaním a vytváraním podmienok pre ich príchod na Slovensko. Slovenská republika preto prijme politiky na aktívnu podporu prijímania ekonomických migrantov a zamestnávanie migrantov z tretích krajín v súlade s potrebami národného hospodárstva a trhu práce, s dôrazom na prijímanie a zamestnávanie vysokokvalifikovaných zamestnancov, vedeckých pracovníkov a podľa potreby ďalších kvalifikovaných migrantov. V tomto procese je kľúčové vytváranie atraktívneho prostredia pre cudzincov, ktorí sú potrební pre rozvoj nášho hospodárstva, a to aj v súlade s koncepcným dokumentom Minerva 2.0 – Slovensko do prvej ligy.

Základným kritériom prijímania cudzincov v rámci riadenej ekonomickej migrácie je ich potenciál pre rozvoj slovenského hospodárstva a spoločnosti s preferenciou prijímania migrantov, ktorí majú potrebnú kvalifikáciu a kompetencie, aby pokryli pretrvávajúci dopyt po nedostatkových profesiách na národnom trhu práce, s dôrazom na kultúrne blízke krajiny. Na tento účel bude potrebné zlepšiť a zefektívniť zber a spracovanie dát o trhu práce a vytvárať zoznamy nedostatkových profesií, ktoré budú pravidelne aktualizované.

Pri prijímaní cudzincov v rámci riadenej ekonomickej migrácie je dôležitým kritériom aj tzv. etický nábor pracovníkov, a to najmä z krajín a oblastí, kde žijú Slováci nachádzajúci sa v zahraničí, s cieľom revitalizácie života týchto osôb a v súlade s koncepciou starostlivosti o Slovákov žijúcich v zahraničí schválenou vládou Slovenskej republiky.

Prijímané opatrenia budú previazané na strategické dokumenty v oblasti migrácie na úrovni Európskej únie, a to najmä **Štokholmský program**, ktorý výhľadovo počíta s prijatím **spoločnej migračnej politiky Európskej únie**, s dôrazom na transparentnosť systému, zníženie administratívnej náročnosti, posilnenie zodpovednosti zúčastnených strán, pracovno-právnu ochranu migrantov a posilnenie integračných opatrení v kontexte budúceho vývoja národného hospodárstva i demografického vývoja.

S prihliadnutím na aktuálne trendy v oblasti legálnej migrácie v rámci Európskej únie a v nadväznosti na analýzu potrieb národného hospodárstva a pracovného trhu je potrebné cieľavedome pôsobiť v oblasti oprávnenosti pobytu, zamestnávania migrantov, podnikania, vzdelávania migrantov a poskytovania zdravotnej starostlivosti migrantom. Za uvedené oblasti zodpovedajú v rámci svojich kompetencií príslušné orgány štátnej správy.

Pre konkrétne smerovanie a hlbšie rozpracovanie migračnej politiky v tejto oblasti je potrebné zamerať pozornosť predovšetkým na:

- a) zefektívnenie procesu vydávania víz a povolení na pobyt prostredníctvom zlepšenia koordinácie činnosti medzi zastupiteľskými úradmi a príslušnými oddeleniami cudzineckej polície s využitím informačných a komunikačných technológií a cez priebežné zlepšovanie jazykovej vybavenosti úradníkov v rámci cudzineckej polície, ktorí prichádzajú do priameho kontaktu s cudzincami,
- b) vytvorenie pravidiel ekonomickej imigrácie formou definovania tzv. „slovenskej karty“ (modifikácia „modrej karty Európskej únie“) pre kvalifikovaných a vysokokvalifikovaných imigrantov, ako aj zavedenie bodového systému, ktorý bude flexibilným nástrojom na určovanie priorít v prijímaní jednotlivých kategórií imigrantov,
- c) vykonávanie pravidelných analýz potrieb národného hospodárstva a ekonomického prínosu jednotlivých skupín ekonomických migrantov (podľa účelu pobytu), na základe ktorých zväziť prijímanie regulačných a kontrolných opatrení, ako aj opatrení na motiváciu cudzincov, ktorí sú prínosom pre slovenské hospodárstvo, aby pôsobili v Slovenskej republike s cieľom zabezpečenia rovnováhy na trhu práce i v celom rozsahu ekonomickej migrácie,
- d) aktualizáciu legislatívno-právnych podmienok vytvárajúcich flexibilnejšie formy pre vstup a pobyt migrantov na realizáciu štúdia a ekonomickej činnosti pre súčasné, ale aj novodefinované skupiny ekonomických migrantov,
- e) aktualizáciu podmienok vytvárajúcich právny rámec umožňujúci vstup migrantov na trh práce, pre sezónnu prácu, dočasnú a cirkulujúcu migráciu, formy krátkodobého zamestnávania atď.,
- f) podporu prijímania ekonomických migrantov, zamestnávania migrantov z tretích krajín v súlade s potrebami národného hospodárstva a trhu práce s dôrazom na prijímanie a zamestnávanie vysokokvalifikovaných zamestnancov, vedeckých pracovníkov a ďalších kvalifikovaných migrantov,
- g) riešenie problematiky „au-pair“ pre osobitný charakter skĺbenia práce a štúdia a kontroly dodržiavania tohto štatútu, vrátane sociálneho zabezpečenia týchto osôb,
- h) definovanie práv a povinností migrantov vrátane ich sociálneho zabezpečenia a prístupu jednotlivých skupín migrantov k zdravotnej starostlivosti a na trh práce tak, aby migranti čo najrýchlejšie získali plnohodnotné postavenie v spoločnosti,

- i) novodefinovanie problematiky uznávania dosiahnutého vzdelania a kvalifikácie a predchádzanie fenoménu tzv. „brain waste“ (plytvanie, resp. nedocenenie vzdelania, kvalifikácie, odbornosti a zručnosti) spolu s rozšírením právomocí zodpovedných inštitúcií v dôsledku zvýšených potrieb, previazania zodpovednosti za oblasť kvalifikácie i zo strany zamestnávateľov, resp. príslušných orgánov štátnej správy,
- j) zameranie sa na kontrolu predkladaných dokladov a odhaľovanie falzifikátov a aktívne zapájanie sa Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí a konzulárnych úradov Slovenskej republiky do tohto procesu,
- k) posilnenie činnosti Strediska na uznávanie dokladov o vzdelaní Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky,
- l) vytváranie a realizáciu politiky bývania pre vnútroštátnu mobilitu na zabezpečenie vhodného ubytovania pre migrantov,
- m) zlepšovanie a zefektívňovanie zberu a spracovania dát o trhu práce a ich sprístupnenie odbornej verejnosti i občanom, zabezpečenie previazanosti databázy pobytovej registrácie s databázou registrácie daňových úradov, sociálneho poistenia a zdravotného poistenia a úradov práce, sociálnych vecí a rodiny,
- n) dôkladnejšie vykonávanie kontrol migrantov zameraných na zamedzenie ich nelegálneho pobytu, zamestnávanie alebo podnikanie a na uplatňovanie rovnakých pracovných podmienok vrátane miezd a sociálneho zabezpečenia a v záujme ich ochrany,
- o) vytváranie informačno-konzultačných centier pre migrantov, a to aj v krajinách ich pôvodu, na zlepšenie ich prístupu k informáciám o vstupe a pobyte, životných a pracovných podmienkach prostredníctvom imigračných portálov, internetových (viacjazyčných) stránok zainteresovaných rezortov a aktívne zapájanie Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí a konzulárnych úradov Slovenskej republiky do tejto problematiky.

2. Integrácia

Integračná politika ako súčasť globálneho prístupu k migrácii je jednou z hlavných priorít agendy Európskej únie. Integrácia imigrantov do spoločnosti prijímajúcej krajiny je kontinuálny, dlhodobý a dynamický obojstranný proces, ktorý zahŕňa jednak cudzincov zákonne sa zdržiavajúcich v prijímajúcej krajine, ale aj obyvateľov spolu s celkovým nastavením právneho rámca hostiteľskej spoločnosti. Aktívna povaha integračných politík pritom zdôrazňuje potrebu vzájomného rešpektovania sa a recipročného uznávania práv a povinností oboch skupín. Slovenská republika považuje komunity cudzincov za integrálnu súčasť spoločnosti a oceňuje ich prínos v hospodárskej, kultúrnej, vzdelanostnej a spoločenskej oblasti.

Slovenská republika sa prikláňa k integračnému modelu, ktorý je založený na plnej akceptácii reálií Slovenskej republiky migrantmi. Praktická realizácia integračných aktivít je vykonávaná v súlade s Koncepciou integrácie cudzincov v Slovenskej republike pod gesciou Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky. Tento strategický dokument vychádza z Koncepcie migračnej politiky Slovenskej republiky schválenej uznesením vlády Slovenskej republiky č. 11 z 12. januára 2005 a jeho aktuálnosť bude musieť byť prehodnotená v súlade so zámermi a cieľmi novej migračnej politiky. Základným princípom pritom bude umožnenie efektívnej integrácie cudzincov do spoločnosti, čím sa eliminuje ich marginalizácia a zvýši sa ich individuálna motivácia integrovať sa.

Cieľom integračnej politiky je navrhnuť a realizovať také integračné opatrenia, ktoré by preventívne predchádzali riziku vzniku ekonomicky, sociálne a kultúrne rozdelenej spoločnosti a vzniku uzatvorených komunit migrantov. Integračné opatrenia musia viesť k existencii koordinovaných a navzájom prepojených nástrojov a opatrení, ktoré umožnia cudzincom zaradiť sa na pracovný trh, ovládať jazyk prijímajúcej krajiny, mať prístup k vzdelaniu, zdravotnej starostlivosti, sociálnym službám, bývaniu a uznaniu kultúrnych špecifik, ako aj uznaniu ich právneho štatútu, účasti na občianskom a politickom živote, prípadne udeleniu štátneho občianstva Slovenskej republiky.

Obsahom migračnej politiky v oblasti integrácie je najmä:

- a) zavádzanie uplatňovania tzv. integračného mainstreamingu (s prihliadnutím na špecifiká právneho postavenia žien, maloletých, zdravotne postihnutých, cudzincov s poskytnutou medzinárodnou ochranou a migrantov v seniorskom veku) do prípravy a tvorby legislatívy, vytváraní rezortných politík, právnych predpisov v kontexte na dopad týchto opatrení na oblasť integrácie migrantov,
- b) zvyšovanie dôrazu na ľudské práva a toleranciu, boj proti diskriminácii a intolerancii formou vytvorenia koordinovanej komunikačnej stratégie, ktorá zahŕňa súčasné, ako aj nové aktivity zameriavajúce sa na zvyšovanie informovanosti verejnosti, systematickú spoluprácu s verejnoprávnymi médiami a iniciovanie širších diskusií, čo sa týka prínosov, ale aj negatívnych dopadov integrácie cudzincov,
- c) stanovenie mechanizmu systematického sledovania plnenia indikátorov integrácie migrantov, upravovanie postupov zberu dát pre všetky relevantné inštitúcie, tak aby boli tieto dáta vzájomne dostupné, porovnateľné a kompatibilné,
- d) vytváranie podmienok na implementáciu integračnej politiky na regionálnej a lokálnej úrovni prostredníctvom relevantných subjektov, a to najmä VÚC, miest a obcí, definovanie možností spolupráce vzhľadom na ich kompetencie a zodpovednosť,
- e) zapájanie do procesu integrácie členov jednotlivých migrantských združení a komunit na lokálnej a regionálnej úrovni,
- f) zlepšenie koordinácie a vzájomného prepojenia subjektov/organizácií podieľajúcich sa na integrácii migrantov,
- g) zavedenie predpríchodovej informovanosti migrantov v krajinách pôvodu, (informačné centrá, brožúrky, letáky, internetové stránky),
- h) zjednodušenie mechanizmu uznávania odborných kvalifikácií na účely výkonu povolania, na akademické účely pre azylantov, cudzincov s poskytnutou doplnkovou ochranou a presídlencov,
- i) zabezpečenie dostupnej výučby slovenského jazyka a sociálno-kultúrnej orientácie pre migrantov a zavedenie jednotnej metodiky na overovanie znalosti slovenského jazyka pre nízkokvalifikovaných migrantov,
- j) zváženie zmeny postupu pri naturalizácii a získavaní štátneho občianstva Slovenskej republiky, tak aby sa urýchlil proces integrácie, zjednodušili a stransparentnili sa procesy vedúce k udeleniu trvalého pobytu a následne i možnosti získania slovenského štátneho občianstva,

- k) rozšírenie možností, spôsobu a foriem financovania integračných opatrení s dôrazom na efektívne využívanie finančných prostriedkov z fondov Európskej únie a ďalších alternatívnych mimorozpočtových zdrojov.

3. Emigrácia kvalifikovanej pracovnej sily

Vývoj spoločnosti popri pozitívnych prvkoch priniesol i niektoré negatíva spočívajúce najmä v odchode kvalifikovanej pracovnej sily, a to tak v kategórii vysokoškolsky vzdelaných osôb, ako aj v kategórii nedostatkových robotníckych profesií. Slovenská republika nebola dostatočne pripravená na tento jav, čo v konečnom dôsledku znamenalo oslabenie pracovného trhu o kvalifikovanú pracovnú silu. V súčasnosti neexistuje koncepcia migrácie občanov Slovenskej republiky do zahraničia a späť, ani integračné programy pre vracajúcu sa pracovnú silu na slovenský pracovný trh, a tento problém sa prejavil najmä v čase prebiehajúcej finančnej a hospodárskej krízy.

Na zlepšenie situácie v tejto oblasti sa vyžaduje:

- a) spracovať koncepciu migrácie občanov Slovenskej republiky do zahraničia a späť,
- b) bezodkladne riešiť jeden z najzávažnejších negatívnych dopadov emigrácie občanov Slovenskej republiky do zahraničia, a to osobitne emigráciu vysokokvalifikovanej pracovnej sily,
- c) pripraviť integračné programy pre osoby vracajúce sa zo zahraničia, využívať efektívnejšie ich nadobudnuté vedomosti, skúsenosti, znalosť jazykov a profesionálne kontakty a uľahčiť im proces rodinnej, sociálnej, ekonomickej a kultúrnej reintegrácie,
- d) skvalitniť spoluprácu a informovanosť medzi všetkými relevantnými subjektmi tak, aby mohli v praxi dôsledne plniť svoje úlohy v prospech komunít emigrantov,
- e) iniciovať intenzívnu diskusiu na slovenskej politickej scéne medzi expertmi i verejnosťou o rozličných atribútoch, formách, príčinách, dôsledkoch a výzvach emigrácie zo Slovenskej republiky a o živote našich emigrantov v zahraničí.

4. Nelegálna migrácia, návraty a obchodovanie s ľuďmi

Slovenská republika v súlade so svojimi medzinárodnými záväzkami účinne bojuje proti všetkým formám nelegálnej migrácie, pričom berie na zreteľ ľudskoprávne aspekty spojené s týmto fenoménom. Riešenie otázok spojených s problematikou nelegálnej migrácie je ucelenou súčasťou migračnej politiky, ktorá zahŕňa súbor opatrení preventívneho a represívneho charakteru. Dôležitú úlohu pritom zohráva skutočnosť, do akej miery budú vytvorené podmienky a zvládnuté procesy regulácie v oblasti legálnej migrácie.

Opatrenia v boji proti nelegálnej migrácii, vzhľadom na jej medzinárodný charakter, závažnosť a vysokú latentnosť, je potrebné prijímať v súčinnosti s krajinami Európskej únie, krajinami tranzitu a krajinami pôvodu migrantov, a to ako v preventívnej, tak aj represívnej oblasti.

Neoddeliteľnou súčasťou regulácie migrácie a dôležitým nástrojom v boji proti nelegálnej migrácii je i návratová a reintegračná politika. Jej realizácia sa vykonáva v súlade s legislatívou a odporúčaniami Európskej únie v tejto oblasti s dôrazom na transparentnosť a humánnosť. Slovenská republika bude aj naďalej preferovať možnosť vykonávania asistovaných

dobrovoľných návratov cudzincov do krajín ich pôvodu pred nútenými návratmi. Zároveň však bude dbať o dôsledné vymáhanie súdnych a administratívnych vyhostení.

Obsahom migračnej politiky v oblasti nelegálnej migrácie, návratov a obchodovania s ľuďmi je najmä:

- a) rozvíjanie spolupráce v záujme boja proti nelegálnej migrácii s krajinami Európskej únie, krajinami pôvodu a tranzitu v rámci globálneho prístupu k migrácii,
- b) prijímanie legislatívnych, organizačných a administratívnych opatrení na prevenciu nelegálnej migrácie v oblasti kontroly a sankčných postihov v prípadoch nelegálneho zamestnávania migrantov,
- c) prijímanie opatrení na zvýšenie bezpečnosti ochrany dokladov a zavádzanie technických prostriedkov na odhaľovanie ich pozmeňovania a falšovania,
- d) vykonávanie bezpečnostných previerok cudzincov (žiadateľov o udelenie víz), zameraných na overenie pozvania alebo udelenie pobytu.

Slovenská republika v rámci návratovej politiky preferuje možnosť vykonávania **asistovaných dobrovoľných návratov**, ak to umožňuje povaha prípadu a účel konania, pred **nútenými návratmi**. Pri praktickej realizácii dobrovoľných návratov spolupracujú orgány štátnej správy s mimovládnyimi a medzinárodnými organizáciami, a to najmä s Medzinárodnou organizáciou pre migráciu (ďalej len „IOM“).

Represívne opatrenia formou nútených návratov uplatňuje Slovenská republika v prípade migrantov, ktorí porušujú jej právny poriadok. Nútený návrat sa uplatňuje vtedy, ak sú vyčerpané všetky prostriedky na to, aby migrant rešpektoval rozhodnutie správneho orgánu alebo súdneho orgánu a územie Slovenskej republiky skutočne opustil. Zbavenie osobnej slobody migranta na zákonom stanovenú dobu na účel realizácie vyhostenia je potrebné riešiť v súlade s požiadavkami vyplývajúcimi z medzinárodných dohôd, práva Európskej únie a právneho poriadku Slovenskej republiky.

Dôležitým nástrojom regulácie migrácie v tejto oblasti sú readmisné dohody na úrovni Európskej únie, resp. bilaterálne dohody, ktoré Slovenská republika uzatvára s vybranými krajinami tranzitu, resp. pôvodu migrantov.

V závislosti od vývoja migračnej situácie je potrebné uzatvárať nové, resp. revidovať súčasné readmisné dohody a ich vykonávacie protokoly, posilňovať spoluprácu so zastupiteľskými úradmi tretích krajín, ktorých občania sú najčastejšie vyhostovaní, resp. so zástupcami krajín, u ktorých pretrváva problém s realizáciou vyhostenia a zabezpečiť efektívny systém kontroly plnenia podmienok návratovej asistencie zo strany príjemcov vrátane možnosti vymáhať vynaložené finančné prostriedky.

V rámci boja proti nelegálnej migrácii pripadá významná úloha aktivitám týkajúcim sa **boja proti obchodovaniu s ľuďmi a prevádzachtvu** realizovanými v kontexte Národného programu boja proti obchodovaniu s ľuďmi na roky 2011 – 2014 prijatého uznesením vlády Slovenskej republiky č. 96 zo 16. februára 2011.

Činnosť v tejto oblasti je potrebné zamerať na:

- a) posilňovanie kontrolných mechanizmov na kontrolu monitorovania pracovných agentúr ponúkajúcich zamestnanie v zahraničí, udeľovanie licencií a reguláciu výkonu týchto činností,

- b) zefektívnenie medzinárodnej spolupráce orgánov činných v trestnom konaní prostredníctvom prehlbovania spolupráce s inými štátnymi a medzinárodnými inštitúciami v oblasti výmeny informácií a vybavovania dožiadaní,
- c) zvyšovanie všeobecnej informovanosti prostredníctvom informačných kampaní o nelegálnej práci, prevádzach, obchodovaní s ľuďmi, o možných rizikách pracovnej migrácie i možnostiach pomoci,
- d) reintegráciu obetí obchodovania s ľuďmi do spoločnosti s cieľom minimalizovať riziko opätovne sa stať obeťou takýchto trestných činov,
- e) identifikáciu detských obetí obchodovania s ľuďmi, osobitne potenciálnych detských obetí obchodovania s ľuďmi v tranzite.

5. Ochrana hraníc

Ochrana hraníc v podmienkach Slovenskej republiky sa vykonáva v súlade so „schengenským acquis“ a obsahuje činnosti, ktoré majú zabrániť nelegálnemu prekročeniu jej vonkajších pozemných a vzdušných hraníc. Ochrana hraníc nesmie brániť prístupu oprávnených osôb k jestvujúcim formám medzinárodnej ochrany (azyl a doplnková ochrana).

Úlohami migračnej politiky súvisiacimi s ochranou hraníc sú najmä:

- a) definovanie národných plánov riadenia kontroly hraníc Slovenskej republiky,
- b) zavádzanie a ďalší rozvoj systému technického zabezpečenia využívaného pri kontrole vonkajších pozemných a vzdušných hraníc Slovenskej republiky,
- c) využívanie moderných technológií, ktoré zaručujú interoperabilitu systémov a umožňujú efektívne integrované riadenie vonkajšej hranice Európskej únie, s dôrazom na zavedenie elektronickej registrácie vstupov a výstupov spojenú so zjednodušeným postupom pre občanov Európskej únie,
- d) posilňovanie spolupráce s ostatnými členskými štátmi Európskej únie v súčinnosti s Európskou agentúrou pre riadenie operačnej spolupráce na vonkajších hraniciach členských štátov Európskej únie (ďalej len „FRONTEX“) pri jej koordinačných úlohách v oblasti riadenia vonkajších hraníc Európskej únie a pri zabezpečovaní odbornej prípravy a vybavenia pracovníkov poverených riadením migračných tokov v krajinách pôvodu alebo tranzitu,
- e) vydávanie biometrických víz prostredníctvom vízového informačného systému a posilňovanie spolupráce medzi konzulárnymi úradmi členských štátov Európskej únie,
- f) zabezpečovanie odbornej prípravy pracovníkov vykonávajúcich kontrolu vonkajších hraníc v oblasti práv a povinností cudzincov v rámci medzinárodnej ochrany,
- g) prijímanie opatrení umožňujúcich zavedenie a vykonávanie kontrol pohybu osôb na vnútorných hraniciach medzi členskými štátmi Európskej únie na základe aktuálneho vývoja migračnej situácie.

6. Medzinárodná ochrana, migrácia a rozvoj

Slovenská republika plne podporuje všetky aktivity smerujúce k prijatiu spoločného azylového systému Európskej únie s využitím najlepších skúseností jednotlivých členských krajín. Tento

system súčasne rešpektuje právo každej členskej krajiny rozhodovať o podmienkach poskytovania medzinárodnej ochrany cudzincom samostatne. Migračná politika Slovenskej republiky dodržiava tradičné piliere azylovej politiky a zároveň podporuje i nové formy poskytovania ochrany nadväzujúce na nové výzvy medzinárodného spoločenstva.

V rámci medzinárodnej ochrany cudzincov Slovenská republika poskytuje ochranu vo forme **azyly a doplnkovej ochrany**.

Nad rámec tejto ochrany a poskytovania dočasného útočiska sa Slovenská republika prihlásila k aktivitám Európskej únie v súvislosti so zabezpečovaním presídľovania cudzincov z tretích krajín formou transferu, a to na základe trilaterálnych dohôd medzi vládou, Úradom Vysokého komisára OSN pre utečencov a IOM. Tiež v súvislosti so zdieľaním bremena migrácie s krajinami Európskej únie Slovenská republika realizuje programy pomoci obzvlášť zaťaženým krajinám, a to v rámci relokácie cudzincov s medzinárodnou ochranou.

V uvedenom kontexte migračná politika v oblasti azyly obsahuje:

- a) poskytovanie ochrany podľa Ženevského dohovoru z roku 1951 o právnom postavení utečencov a New Yorkského protokolu z roku 1967 týkajúceho sa právneho postavenia utečencov - azylyanti,
- b) poskytovanie medzinárodnej ochrany podľa práva Európskej únie (tzv. kvalifikačná smernica) - cudzinci s poskytnutou doplnkovou ochranou,
- c) poskytovanie dočasného útočiska - odídenci,
- d) podporu pre ďalší rozvoj interného mechanizmu kontroly a zabezpečenia kvality azylového konania,
- e) zodpovednosť pri realizácii integrácie azylyantov a perspektívne cudzincov s poskytnutou doplnkovou ochranou, ktorým sa povolí dlhodobý pobyt,
- f) aktívne zapájanie sa do medzinárodných procesov zdieľania bremena migrácie (relokácia, presídľovacie aktivity).

V Európe bez vnútorných hraníc nie je prakticky možné, aby členské štáty realizovali migračnú politiku izolovane. Zároveň sa čoraz viac akcentuje posilňovanie súčinnosti a prepojenie politiky migrácie s ostatnými politikami, najmä rozvojovou politikou a politikou zamestnanosti a presadzuje sa trvalá inkorporácia migrácie do vonkajšej politiky Európskej únie.

Optimalizácia prepojenia medzi migráciou a rozvojom tvorí jeden zo základných komponentov problematiky migrácie. Štokholmský program zdôrazňuje potrebu ďalších krokov na maximalizáciu pozitívnych a minimalizáciu negatívnych účinkov migrácie na rozvoj v súlade s globálnym prístupom k migrácii.

Z pohľadu migračnej politiky zostáva posilnenie väzieb, resp. súčinnosti medzi migráciou a rozvojom stále veľkou výzvou. V tejto súvislosti sa ako najdôležitejšie javí systematické podchytenie a rozpracovanie tohto fenoménu na podmienky aktuálnej migračnej situácie.

Slovenská republika sa poskytovaním dvojstranných rozvojových projektov a programov zameriava aj na zlepšenie hospodárskej a sociálnej situácie obyvateľstva tretích krajín. Pomoc je viazaná na viaceré oblasti, o. i. najmä na politiku zamestnávania a vzdelávania obyvateľstva prijímajúcej krajiny. Prepojenie medzi migráciou a rozvojom by sa však nemalo automaticky zužovať iba na aspekt rozvojovej pomoci, ktorá predstavuje len jeden z nástrojov podporujúcich

znižovanie nežiaducej migrácie. Z hľadiska Slovenskej republiky je tu preto priestor na pôsobenie a činnosť viacerých subjektov na úrovni štátnej správy či tretieho sektora.

Pre konkrétne smerovanie a hlbšie rozpracovanie migračnej politiky v tejto oblasti je potrebné:

- a) systematicky zvyšovať koherenciu medzi migračnou politikou a rozvojovou politikou definovanou v strategických materiáloch oficiálnej rozvojovej pomoci Slovenskej republiky a hlbšie zakomponovať otázku migrácie do rozvojovej politiky vo vzťahu k prioritným krajinám,
- b) cielene smerovať rozvojovú pomoc do prioritných krajín rozvojovej pomoci Slovenskej republiky a v odôvodnených prípadoch do iných krajín, relevantných z hľadiska migračných tokov do Slovenskej republiky/Európskej únie, a na tento účel spracovávať ich pravidelné analýzy,
- c) využiť potenciál dočasnej a cyklickej migrácie ako aj návratovej politiky pri eliminovaní nelegálnej migrácie, úniku vysokokvalifikovanej a kvalifikovanej pracovnej sily pri súčasnom rozvoji tretích krajín.

7. Inštitucionálne zabezpečenie

Inštitucionálne zabezpečenie v rámci migračnej politiky je potrebné vnímať v dvoch rovinách, a to v medzinárodnej a vnútroštátnej.

Z medzinárodného hľadiska sú to orgány a organizácie OSN a iné medzinárodné organizácie, ale najmä štruktúry Európskej únie (Parlament, Rada, Komisia, výbory, EASO - Európsky podporný úrad pre azyl, FRONTEX, EUROPOL, atď.).

Z vnútroštátneho hľadiska sú to orgány a inštitúcie prichádzajúce do kontaktu s migráciou (ministerstvá, VÚC, samosprávy miest a obcí, odbory, združenia, cirkvi, akademická obec, mimovládne organizácie, atď.) V záujme naplnenia princípov a cieľov migračnej politiky bude potrebné prehodnotiť aj právne predpisy v tejto oblasti.

Napriek existencii medzinárodných a vnútroštátnych štruktúr zabezpečujúcich realizáciu migračnej politiky v súčasnosti nie je zriadený jednotný prierezový orgán umožňujúci z jedného miesta zabezpečovať úlohy súvisiace s komplexnou realizáciou migračnej politiky Slovenskej republiky pri zachovaní plnenia medzinárodných dohôd a záväzkov v oblasti medzinárodnej ochrany cudzincov. Preto je perspektívnym cieľom vytvoriť Imigračný a naturalizačný úrad (ďalej len „INÚ“), ktorý v rámci výkonu činnosti štátnej správy zabezpečí najmä komplexné činnosti od legálneho vstupu cudzinca na naše územie cez povolenie jeho pobytu, resp. prvostupňové správne konanie vo veci medzinárodnej ochrany, integráciu do spoločnosti, až po možnosť žiadať o udelenie štátneho občianstva Slovenskej republiky. INÚ bude zároveň pravidelne vyhodnocovať implementáciu migračnej politiky (t. j. identifikovanie prekážok príchodu legálnych migrantov, problémy v integrácii, a pod.) a na základe týchto analýz bude v spolupráci so všetkými zainteresovanými rezortmi a organizáciami prehodnocovať realizáciu migračnej politiky tak, aby čo najlepšie reflektovala meniacu sa situáciu v oblasti migrácie. V súvislosti so zriadením INÚ bude potrebné využiť možnosti a priestor v rámci činnosti Riadiaceho výboru pre migráciu a integráciu cudzincov (ďalej len „riadiaci výbor“) na prerokovanie konkrétnych opatrení súvisiacich s týmto procesom, a to:

- a) vytvorenie sekretariátu riadiaceho výboru a definovanie potrieb INÚ z pohľadu jeho kompetencií, organizačného usporiadania, personálneho, finančného a materiálne-technického zabezpečenia,
- b) zriadenie INÚ ako samostatného úradu v rámci Ministerstva vnútra Slovenskej republiky zlúčením jeho organizačných celkov alebo ich častí podieľajúcich sa na realizácii migračnej politiky Slovenskej republiky,
- c) prechod relevantných kompetencií na Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky z ďalších rezortov podieľajúcich sa na plnení úloh migračnej politiky vrátane príslušného počtu funkčných miest pre štátnych zamestnancov a zamestnancov vykonávajúcich práce vo verejnom záujme v časovom horizonte do roku 2013.

Záver

Migrácia je objektívne súčasťou nášho každodenného života. Aj bez nášho pričinenia jej význam sústavne rastie, a ak s ňou budeme cieľavedome pracovať, môže spoločnosti prinášať prospech. V prípade, že ju budeme podceňovať alebo ignorovať, môže spôsobiť problémy tak v politickom, hospodárskom, ako i spoločenskom živote našej krajiny.

Existencia migrácie musí byť akcentovaná všetkými politickými subjektmi a musí sa stať integrálnou súčasťou činnosti jednotlivých rezortov. Z uvedeného dôvodu bude potrebné migračnú politiku, ako nástroj regulujúci migráciu, rozpracovať do akčných plánov, ktoré budú prijímať všetky zainteresované subjekty v oblasti svojej pôsobnosti a priebežne ich budú podľa vývoja migračnej situácie aktualizovať v koordinácii s riadiacim výborom a jeho odbornými pracovnými skupinami, ako aj v úzkej spolupráci s podpredsedom vlády Slovenskej republiky pre ľudské práva a národnostné menšiny, vecne príslušnými splnomocnencami vlády Slovenskej republiky a relevantnými výbormi Rady vlády Slovenskej republiky pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť.

Zoznam použitých skratiek:

EASO	Európsky podporný úrad pre azyl
EÚ	Európska únia
EUROPOL	Európsky policajný úrad
FRONTEX	Európska agentúra pre riadenie operačnej spolupráce na vonkajších hraniciach členských štátov Európskej únie
ICMPD	Integračné centrum pre rozvoj migračnej politiky
ILO	Medzinárodná organizácia práce
INÚ	Imigračný a naturalizačný úrad
IOM	Medzinárodná organizácia pre migráciu
OBSE	Organizácia pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe
OECD	Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj
OSN	Organizácia Spojených národov
VÚC	Vyšší územný celok